

KURJER WILEŃSKI

NIEZALEŻNY ORGAN DEMOKRATYCZNY

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, Białostocka 4. Telefon: Redakcja 70, Administracja 90. Redaktor naczelny przyjmuje od godz. 2—3 popoł. Sekretarz redakcji przyjmuje od godz. 1—2 popoł. Administracja czynna od godz. 9—3 popoł. Rękopisy Redakcja nie zwraca. Dyktando wydrukowane przyjmuje od godz. 10—1 popoł. Ogłoszenia są przyjmowane: od godz. 9—3 i 7—9 wiecz. Konto czekowe P. K. O. Nr. 80.780. Drukarnia — m. Białostocka 4. Telefon 3-40.

CENA PRZYSŁUGI: miesięczna z dostawą do domu lub przesyłką pocztową 3 zł., z odbiorem w administracji 2 zł. 50 gr. Zmniejsza 6 zł. **CENA ODBIORU:** Za wiadomości przedrukowane 75 gr., w tekście 60 gr., za tekst — 30 gr., kolumna redakcyjna, komunikaty — 10 gr., za ogłoszenia — 50 gr. za wyraz. Do tych cen dolicza się: za ogłoszenia ogólnokrajowe 50%, za ogłoszenia miejscowe 25%, za ogłoszenia 100%, za ogłoszenia 25%. Dla poszukujących pracy 50% za dzień. Za numer dowodowy 15 gr. Układ ogłoszeń 6-cio linowy, za tekst 10-cio linowy. Administracja zastrzega sobie prawo zmiany terminu druku ogłoszeń.

Sytuacja gospodarcza Niemiec w dobie hitleryzmu.

Przyjaciele i wrogowie hitleryzmu są zgodni w zdaniu, że powodzenie lub niepowodzenie nowego reżymu jest zależne od umiejętności i możliwości rozwiązania przezeń kryzysu ekonomicznego. I wówczas, gdy przyjaciele w patosie zachwytu określają trwałość „nowej ery” na... 10—20 tysięcy lat, skrajni przeciwnicy reżymu w przeciwstawnym ekstremizmie zapewniają, że już najbliższa zima przyniesie ze sobą jeżeli nie upadek jego, to w każdym razie poważne wstrząsy.

W związku z temi przewidywaniami nie od rzeczy będzie zlustrowanie zmian w ekonomicznym położeniu Niemiec za okres pierwszego trymestru władzy hitlerowców i ich ekonomicznej polityki. Nie jest to rzecz łatwa, jeżeli uwzględnić zwycięskie fanfary obozu hitlerowskiego i czarne litanie ich przeciwników.

Celem wyeliminowania wszelkiego subiektywizmu spróbujemy dać odpowiedź na postawione pytanie opierając się na materiale cyfrowym. Można, naturalnie, przystąpić do strzeżenia w stosunku do danych hitlerowskiej statystyki. Zestawienie danych poszczególnych pozycji daje, do pewnego stopnia, możliwość kontroli. Materiał, którym się posługujemy w tym artykule, jest zaczerpnięty wyłącznie z niemieckiej oficjalnej statystyki.

Atutem prasy hitlerowskiej jest stałe twierdzenie o szybkim spadku, pod władzą Hitlera, bezrobocia. Zgodnie z oficjalną niemiecką statystyką spadek ten przedstawia się następująco: 31 marca było zarejestrowanych 5,5 mil. bezrobotnych, 15 lipca 4,8 mil., to zn. mniej o 700 tysięcy. Wskazuje się przeto na to, że w ub. roku za tenże sam okres liczba bezrobotnych spadła zaledwie o 100 tys. Ma to oznaczać, że jeżeli wyliczyć moment sezonowości, 600 tys. osób zostało wciągniętych w przeciągu 3 i pół miesięcy do procesu wytwórczości, że, opierając się na tym fakcie, należy stwierdzić symptomy istotnej poprawy koniunktury.

Rzecz jednakże nie jest tak prosta. Statystyka bezrobotnych obejmuje tylko tych, którzy otrzymują zapomogi. Z tego, że 700 tys. bezrobotnych przestało otrzymywać wsparcia nie można jeszcze wnioskować, że otrzymali oni pracę... Wogóle statystyka bezrobocia jest tylko fragmentarycznym wycinkiem ze stanu faktycznego w tej dziedzinie.

Dla przykładu pozwolę sobie przypomnieć Rosję sowiecką, gdzie oficjalnie nie było bezrobotnych, byli tylko „lizeńczy”. Możemy zatem jedynie stwierdzić, że ilość osób, otrzymujących jako bezrobotni zapomogi, w okresie 3 i pół miesięcy zmniejszyła się o 700.000. Czy otrzymali one pracę — to inna sprawa. Ciekawe przytem, że spadek bezrobocia dalece nie jest jednakowy we wszystkich zawodach. Tak np. liczba zarejestrowanych pracowników handlowo-przemysłowych pozostających bez pracy zmniejszyła się w tym okresie b. nieznacznie: z 424.300 na 416.100, t. zn. o 8.200. Najbardziej spadła liczba nie wykwalifikowanych bezrobotnych, co daje podstawy do przypuszczeń, że o ile została ona osiągnięta przez wciągnięcie ich do procesu wytwórczego, to przeważnie drogą bądź robot społecznych, bądź zwiększenia kadr S. S., S. A., i temu podobnych formacji o obliczu wojskowym lub żandarmeryjnym.

Jeżeli zajrzymy do rubryk wykopalin i produkcji przemysłu górniczego — znajdziemy następujące dane:

	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec
Wydobycie węgla kamiennego	9.187	7.880	8.716	8.544
Produkcja żelaza	426	374	415	424
Produkcja stali	588	531	643	666
Budownictwo (liczba koncesyj)	1.681	2.040	1.875	1.831

Ogólny stan jest następujący: po ostrym spadku wytwórczości w kwietniu (t. zn. pod bezpośrednim wrażeniem „narodowej rewolucji”) daje się zauważyć, chociaż nierównomiernie, wzrost produkcji, aczkolwiek w górnictwie za wyjątkiem produkcji stali, cyfry nie osiągnęły jeszcze poziomu marca.

Znaczny wzrost produkcji stali pozostaje w związku z militaryzacją Niemiec.

O ile ta zwykła tendencja w niemieckim przemyśle górniczym okazała się stałą, zobaczymy w przyszłości.

Wzrost wytwórczości górniczej znajduje się w prostym stosunku do ogólnego wzrostu cen. Ruch cen przedstawia się następująco:

	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Wzrost lub spadek
Indeks ogólny	91,1	90,7	91,9	92,9	+1,8
Produkty agrar.	82,5	81,8	84,2	85,1	+2,6
Wyroby fabrycz.	111,6	111,3	111,6	112,1	+0,5
Koszty utrzymania	116,6	115,6	118,2	118,8	+2,2

I tutaj, jak przy wytwórczości przemysłu górniczego, obserwujemy to samo: zniżkową tendencję kwietnia zamienia zwykła w miesiącach następnych. Byłoby jednakże nieostryżnością na podstawie zwykłej cen wnioskować o polepszeniu koniunktury. Zwyżka cen produktów agrarnych znacznie wyższa od fabrycznych jest skutkiem wzmocnienia agrarnego protekcjonizmu, w szczególności nadmierne go podwyższenia cen na tłuście. Zwyżka cen fabrycznych jest skutkiem wzmocnienia elementów korporacyjnych, t. zn. osłabienia konkurencji drogą ustanowienia przez kartele i t. podobne instytucje „twardych cen”.

Innymi słowy, nie wzmocnienie popytu lecz rozmaite sztuczne manipulacje (wzmocniony protekcjonizm agrarny, eliminacja konkurencji prywatnej) są przyczynami zwyżki cen.

Powstała ciekawa kwestja. Jeżeli, rzeczywiście, 700 tys. bezrobotnych otrzymało pracę, to zn. zaczęło zarabiać, nie mogłoby się to nie odbić nie tylko na ruchu cen, ale i na wielkości obrotów! Zwiększenie liczby konsumentów o setki tysięcy powinno byłoby wzmocnić popyt. Wzrost zaś popytu musiałby wywołać ruch towarów na drogach komunikacyjnych. Tymczasem dochody niemieckich kolei w rubrykach ruchu towarowego przedstawiają się następująco: marzec — 154,4 mil. marek, kwiecień — 131,8 mil. marek, maj — 147,5 mil. marek i tu — po spadku w kwietniu — tendencja zwyżkowa, ale cyfry marca nie są osiągnięte!

Zaczekajmy, jednakże, na dalszy rozwój wypadków. Obserwator.

Blum zaleca zjednoczenie II i III międzynarodówek

LEON BLUM

Konferencja 4 mocarstw w Rzymie?

PARYŻ. (Pat). Korespondent „Le Matin” informuje swój dziennik z Rzymu, że w tamtejszych kołach politycznych przewidują przyjazd ministrów spraw zagranicznych Anglii, Francji i Niemiec w celu odbycia konferencji z Mussolinim.

BERLIN. (Pat). W związku z doniesieniem paryskiego „Matin” o mającej się odbyć 2 października konferencji ministrów spraw zagranicznych

PARYŻ. (Pat). Na kolejnym posiedzeniu międzynarodowej konferencji socjalistycznej przemawiał dotychczasowy przywódca socjalistów francuskich Leon Blum i ku ogólnemu zdziwieniu uczestników obrad zalecał zjednoczenie II i III międzynarodówki socjalistycznej z III międzynarodówką komunistyczną. Tylko tą drogą — zdaniem Bluma — socjalizm może zwyciężyć wojnę i faszyzm.

PARYŻ. (Pat). W kuluarach międzynarodowej konferencji socjalistycznej z ożywieniem komentowane jest wczorajsze wystąpienie Bluma. W to nie stronił socjalistycznego papiusza tak naprężone stosunki, że wielu towarzyszy przestało się sobie kłaniać. Koncepcję Bluma poddawane są najsurowszej krytyce przez zwolenników Renaudela i Marquetta.

Zdaniem ich, Blum zadał ostateczny cios II międzynarodówce, porównując ją w jednym z ustępów swego przemówienia do Ligi Narodów. Wykazał on mimowoli, że obie te organizacje mają jedną wspólną cechę, to jest bezsilność.

Francji, Niemiec i Anglii z Mussolinim w Rzymie, biuro Conti oświadczyło, że niemieckim kołom urzędowym nie o tego rodzaju konferencji nie wia domo. Istnieje jednak prawdopodobieństwo, że skoro pakt 4-ch podpisany już został przed kilkoma miesiącami, Mussolini żyje sobie z zupełnie zrozumiętych pobudek pakt ten wpro wadzi w życie. Okoliczność, że pakt nie został jeszcze ratyfikowany, nie powinna odegrać żadnej roli.

Benesz i Titulescu przyjadą do Rzymu.

PARYŻ. (Pat). Korespondent „Matin” donosi z Rzymu, iż prasa włoska zapowiada rychły przyjazd do Włoch ministra Benesa. Koncepcja zbliżenia gospodarczego austriacko - węgierskiego i ewentualnie niemieckiego pod egidą Włoch nie ma na celu wykluczenia Małej Ententy, dlatego też w najbliższym czasie rozpoczną się w

tej sprawie rokowania z Czechosłowacją jako najbardziej zainteresowaną państwem Europy Środkowej.

Benesz przyjeżdża do Rzymu prawdopodobnie na jesieni. W Rzymie mówią również o wizycie Titulescu, która odbędzie się może jeszcze przed przyjazdem Benesa.

ŻYDZI W POLSCE I W NIEMCZECH.

Przemówienie Nachuma Sokołowa na kongresie sjonistycznym.

PRAGA. (Pat). Prezydent światowej organizacji sjonistycznej Nachum Sokolow wygłosił na XVIII kongresie sjonistycznym w Pradze Czeskiej mowę, w której zastąpił wad na podłożeniu Żydów w poszczególnych państwach.

Po stosunkowo krótkim opisie położenia Żydów w Rosji Sowieckiej, które określa ją ko pełne tragizmu i cierpienia, przechodził Sokolow do omawiania sytuacji Żydów w Polsce. — Mimo że od wielu lat przebywa poza granicami Polski i naturalizował się w Anglii, Sokolow uważa się wciąż za polskiego Żyda, ponieważ tu się urodził i tu spoczął długi szereg jego przodków. Żydów łączy z Polską prawie tysiącletnie wspomnienie. — Były okresy pomyślne i niepomyślne, ale okresy pomyślne były o wiele dłuższe, niż nie pomyślne.

Polska była w stosunku do Żydów o wiele bardziej liberalna, niż kraje sąsiadujące. Polska nie spaliła się nigdy w swej historii ogniem Żydów. Przeciwnie, przez dopuszczenie do przyjazdu Żydów z innych krajów Polska stała się masowym rezerwuarem dla świata żydowskiego i w ten sposób pozytywnie przyczyniła się do zachowania narodu żydowskiego. — Sokolow uważa, że Żydzi nie powinni być traktowani jak obcy, ale jako część polskiego narodu. — Sokolow uważa, że Żydzi nie powinni być traktowani jak obcy, ale jako część polskiego narodu. — Sokolow uważa, że Żydzi nie powinni być traktowani jak obcy, ale jako część polskiego narodu.

Następnie Sokolow omówił sytuację ekonomiczną Żydów w Polsce. Oszereżył ustęp poświęcił też położeniu Żydów w Niemczech. Wydarzenia w Niemczech są czemś niewyobrażalnym. — Sokolow uważa, że Żydzi nie powinni być traktowani jak obcy, ale jako część polskiego narodu. — Sokolow uważa, że Żydzi nie powinni być traktowani jak obcy, ale jako część polskiego narodu.

PRZEMÓWIENIE DR. RUPPINA. PRAGA. (Pat). — Na czwartkowym piątnym posiedzeniu XVIII kongresu sjonistycznego po wygłoszeniu przez prezesa Sokolowa referatu o światowej sytuacji żydowskiej zabrał głos prof. dr. Ruppina, który wygłosił referat o kolonizacji Żydów niemieckich w Palestynie. Podkreślił ciężką sytuację żydowskiego stanu urzędniczego i członków za wodów wolnych w Niemczech, mówca stwierdził, że rezultaty dzisiejszej polityki niemieckiej dotyczą Żydów i we wszystkich innych gałęziach życia. — Sokolow uważa, że Żydzi nie powinni być traktowani jak obcy, ale jako część polskiego narodu.

Litwa wypowiedziała umowę w sprawie kościoła ewangelickiego w Kłajpedzie.

BERLIN. (Pat). Posel litewski w Berlinie wręczył dziś w przedmym ewangelickiej rady kościelnej t. zw. „Unji Pruskiej” notę, wypowiedziadającą z dniem 24 sierpnia r. b. umowę, zawartą przez unję w roku 1925 w sprawie kościoła ewangelickiego na terytorium okręgu kłajpedzkiego. Krok ten nota litewska uzasadnia m. in. zmianami, wprowadzonymi do kon-

Podziękowanie Japonii dla rządu polskiego.

Minister spraw zagranicznych p. Józef Beck otrzymał z Tokio następującą depezę:

Nasz chargé d'affaires w Warszawie informuje mnie, że rząd polski dołożył wszelkich starań, ażeby urządzać jaknajbardziej wspaniały pogrzeb nieodżałowanej pamięci ministra Kawal. Proszę Waszą Ekscelencję przyjąć moje najserdeczniejsze podziękowanie i złożyć Rządowi Rzeczypospolitej wyrazy najgłębszej wdzięczności cesarskiej rządu japońskiego. (—) Hr. Ouchida, minister spraw zagranicznych, (Iskra).

Czy sądy doraźne zostaną zniesione?

Z obowiązku dziennikarskiego notujemy, iż w sferach sądowych utrzymują się uprzedzające pogłoski, że z dn. 1-go października r. b. mają być zniesione sądy doraźne.

Wagony motorowe.

WARSZAWA. (Pat). W Ministerstwie Komunikacji odbyła się pod przewodnictwem ministra Butkiewicza z udziałem przedstawicieli przemysłu konferencja w sprawie budowy wagonów motorowych. Omawiana była kwestja dostarczania dla Ministerstwa Komunikacji wagonów motorowych krajowej produkcji, przy czem minister powołał komisję, która ustali wytyczne dla opracowania potrzebnych dla Polskich Kolei Państwowych typów wagonów motorowych.

Gandhi poważnie chory.

LONDYN. (Pat). Z Simlah donoszą, że zwolnienie Gandhiego z więzienia należy tłumaczyć nagle pogorszeniem się stanu jego zdrowia.

Proces o podpalenie Reichstagu rozpocznie się 21 IX w Lipsku.

BERLIN. (Pat). Prezydent IV senatu karnego trybunału w Lipsku Buenger wyznaczył termin rozprawy głównej w procesie o podpalenie Reichstagu na czwartek 21 września r. b. Rozprawa główna odbędzie się w Lipsku, postępowanie dowodowe jednak, z uwagi na konieczność przeprowadzenia wizji lokalnej i z powodu tego, że większość świadków mieszka w Berlinie, toczyć się będzie w gmachu Reichstagu, w specjalnie na ten cel przygotowanej sali.

Oskarżonych jest 5 osób: były poseł komunistyczny do Reichstagu Ernst Torgler, lat 40 (bronić go będzie adwokat z wyboru dr. Sack z Berlina), murarz Marinus van der Lubbe, Holender, lat 24 (bronić go urzędu jest adw. Seuffert z Lipska), da lej oskarżonych jest trzech Bułgarów, których obronę będzie prowadził adw. Teichert z Lipska, mianowicie literat Georgij Dymitrow, lat 50, student Waleja Popow, lat 31 i szewc Wasyl Tanest, lat 36.

Proces zakończy się na wielką skalę. Akta sprawy obejmują 35 grubych tomów, przyczem sam akt oskarżenia, sporządzony przez nadprokuratora Rzeszy Wernera, liczy ponad 230 stron tekstu. Oskarżenie powołało na rozprawę 110 świadków i rzeczoznawców. Liczba ta ulega może zwiększeniu, gdyż nowych świadków powołano na prawo z urzędu sąd, jak również i oskarżenie.

UCISK POLAKÓW.

LIPSK. (Pat). — Do prezesa Hili Związu Emigrantów Polskich w Gilmritz w Anahale przybyło 2 żandarmów, którzy skonfiskowali wszystkie papiery organizacji, iacz nie z urzędu, a jeszcze nie przezytaną korespondencję zarządu centralnego w Lipsku. Związek Emigrantów Polskich jest organizacją, opiekującą się wychodźstwem polskim w Niemczech.

POŻAR W GMACHU URZ. SPRAW ZAGRANICZNYCH.

BERLIN. (Pat). — W gmachu urzędu spraw zagranicznych Rzeszy wybuchł wczoraj pożar, przyczem spłonęło urządzenie wina trza jednego z biur i półki z aktami i książkami. Dwóch urzędników doznało silnego zatrucia dymem.

Ogień powstał, według przypuszczeń, wskutek niewłaściwego obchodzenia się z pracowni-ka z mieszaniną gazową. Śraż ogniaowa pożar ugasiła po godzinnej akcji ratunkowej.

CZY O WIELE ZMNIJSZA SIĘ SZEREGI PARTIJI?

BERLIN. (Pat). — Zastępcą kierownika okręgowego partii narodowej — socjalistycznej na Śląsk Środkowy wezwał — jak donosi „Berliner Tageblatt” — członków partii ożnionych z żydowskimi lub osobami pochodzenia niemieckiego do wypisywania się z partii narodowej — socjalistycznej, zapowiadając w przeciwnym razie wykluczenie ich.

GIEŁDA WARSZAWSKA.

WARSZAWA. (Pat). Londyn 29,37—29,52 — 29,22. Nowy York 6,47 — 6,51 — 6,43. Nowy York kabel 6,48 — 6,52 — 6,44. Paryż 35,02 — 35,11 — 34,93. Szwajcaria 172,92 — 173,35 — 172,49. Berlin w obrotach nieoficjalnych 213,20. AKCJE: Bank Polski 84,50. Dolar w obrotach prywatnych 6,41 — 6,42. Rubel złoty 44,73 — 4,75.

W Przedszkolu im. Jana Łaskiego

ul. Zawalna 1.

Przyjmują się zapisy w dni powszednie od 5 1/2 do 7 1/2 po południu

Zamach na b. ministra Neudorfera.

BIAŁOGRÓD. (Pat). — W dniu 24 bm. po południu dokonano zamachu na byłego ministra Nendorfera. Dwaj zamachowcy przybyli do mieszkania Nendorfera w miejscowości Zlatar, na północ od Zagrzebia i wręczyli mu list. W chwili gdy Nendorfer zajął był odczytywaniem listu, jeden z napastników dał do niego z tyłu trzy strzały, które spowodowały natychmiastową śmierć. Zamachowcy zbiegli.

